

SITTENKIN BLOKKIVAALIT

Suomalaisten hallitustoiveet jakaantuvat kahtia

Suomalaisten mieltymyksissä seuraavan hallituksen kokoonpanoksi erottuu selvästi kaksi vaihtoehtoa: punavihreä hallitus tai porvari-hallitus. Vastoin yleisiä oletuksia sekä keskustan että kokoomuksen äänestäjät mieluiten jatkaisivat kannattamiensa puolueiden hallitusyhteistyötä.

Kaupunkeja pitkään hallinneelle sinipunayhteistyölle kansalaiset näyttäisivät viittaavan kintaalla. SDP on suosituin puolue pääministeripuolueeksi, mutta SDP:n kannattajat toivoisivat ensisijaisiksi hallituskumppaneiksi vihreitä ja vasemmistoliittoa. Vastavuoroisesti vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjät haluaisivat hallitukseen mieluiten SDP:n kanssa.

Yksikään puolue ei kohoa selkeästi puoluerajat ylittäväksi pääministeripuoluesuosikiksi. Puolueiden kannattajat tarjoavat rooliin ensi sijassa omaa puoluettaan. Moniäänisyyttä kuvaa hyvin se, että SDP on ainoa puolue, jonka enemmistö toivoo osallistuvan seuraavaan hallitukseen jossain roolissa.

- ◆ Viidesosa suomalaisista (19 %) toivoisi SDP:stä pääministeripuoluetta.
- ◆ SDP:tä pääministeripuolueeksi kannattavista kaksi kolmasosaa (68 %) toivoisi vasemmistoliiton tulevan hallituskumppaniksi ja miltei yhtä moni (64 %) toivoo vihreitä hallituskumppaniksi.
- ◆ Kolme viidestä keskustaa pääministeripuolueeksi kannattavasta (61 %) toivoo kokoomusta hallituskumppaniksi ja kokoomusta pääministeripuolueeksi kannattavista yli puolet (56 %) näkisi vastavuoroisesti mielellään keskustan hallituskumppanina.
- ◆ Reilut kaksi viidesosaa (43 %) suomalaisista jättäisi perussuomalaiset hallituksen ulkopuolelle.

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA kysyi alkuvuodesta 2019 suomalaisilta näkemyksiä seuraavan hallituksen kokoonpanosta. Suosikit pääministeripuolueeksi noudattavat odotetusti kahden kärjen osalta huhtikuun alkuun mennessä tehtyjä puoluekannatuskyselyitä.

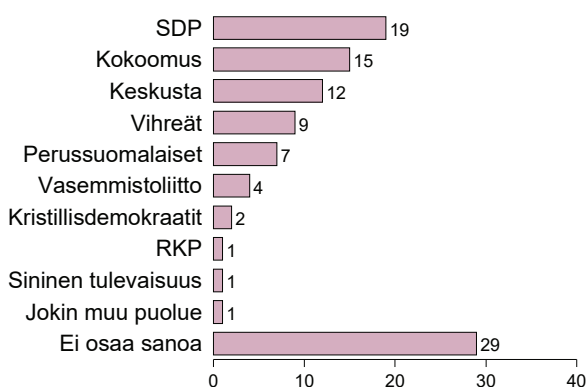
Kahta suosituinta pääministeripuoluetta, SDP:tä ja kokoomusta toivoo kuitenkin samaan hallitukseen selvä vähemmistö suomalaisista. SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat suosivat puna-vihreää hallituspohjaa. Kokoomuksen ja keskustan äänestäjät taas toivovat jatkoa porvarihallitukselle.

SDP on suosituin pääministeripuolue. Viidesosa suomalaisista (19 %) on sitä mieltä, että seuraavan pääministerin pitäisi edustaa SDP:tä (Kuvio 1). Kokoomuslaista pääministeriä toivoo 15 prosenttia kansalaisista ja keskustalaiselle pääministerille toivoisi jatkoa reilu kymmenesosa (12 %) suomalaisista.

Vihreää pääministeriä toivoo yhdeksän prosenttia suomalaisista, seitsemän prosenttia näkisi mieluiten perussuomalaisen pääministerin ja neljä prosenttia vasemmistoliittolaisen pääministerin.

On syytä huomioida, että tutkimuksessa tiedusteltiin nimenomaan toivotun pääministerin puoluetta, ei henkilöä.¹ Näin ollen ei ole yllättävää, että vastauksissa on yhteneväisyyksiä puolueiden viimeaikaisiin kannatusmittauksiin.

KUVIO 1. Mitä puoluetta tulevan hallituksen pääministerin tulisi edustaa (%)

TAULUKKO 1. Puolueiden kannatus tammi–maaliskuussa 2019 (%)

SDP	Kokoomus	Keskusta	Vihreät	Perussuomalaiset	Vasemmistoliitto	RKP	Kristillisdemokraatit	Sininen tulevaisuus	Muut
20,5	16,4	14,7	13,8	13,5	9,1	4,3	3,5	1,4	2,8

Lähde: Ylen Taloustutkimuksella vuonna 2019 teettämien kolmen ensimmäisen puoluekannatusmittauksen keskiarvo.

Koska puolueiden kannatusmittausten luvut raportoidaan vaalituloksen tavoin ilman kannastaan epävarmojen ja nukkuvien puolueen osuutta, eivät niiden tulokset kuitenkaan ole suoraan vertailukelpoisia Kuviossa 1 esitettyihin lukuihin.

Siksi on kiinnostavaa tarkastella tämän tutkimuksen tuloksia vain kantaa ottaneiden osalta. Tällöin SDP:tä edustava pääministerikandidaatti saa 27 prosentin kannatuksen, kokoomuslainen pääministeri saa 21 prosentin kannatuksen, keskustalainen 17 prosentin, vihreä 13 prosentin, perussuomalainen 10 prosentin ja vasemmistoliittolainen kuuden prosentin kannatuksen.

Puolueiden järjestys on sama kuin tänä vuonna tammi–maaliskuussa julkaistuissa Ylen Taloustutkimuksella teettämässä puoluekannatuskyselyissä keskimäärin (Taulukko 1). Kolmen mittaustuloksen keskiarvon perusteella puoluekannatuksissa suosituin puolue on ollut SDP 21 prosentin kannatuksella. Kokoomus tulee toisena 16 prosentin kannatuksella ja kolmantena on ollut keskusta 15 prosentin kannatuksella.

Kansalaisten suosikeissa pääministeripuolueeksi kolmen kärki saa siis paremman kannatuksen kuin puoluekannatusmittauksissa. Tälle on löydettävissä kaksi syytä. Ensiksi, vastausten väestöryhmittäiset erittelyt (Kuvio 2) kertovat, että viiden suurimman puolueen äänestäjistä lähes kaikki toivovat oman puolueen edustajasta pääministeriä.

Toiseksi, osa pienempien puolueiden äänestäjistä tietää, että pienemmän puolueen kannatuksella ei ole mahdollista nousta pääministeripuolueeksi. Siksi he kannattavat pääministeripuolueeksi jotain omaa ryhmäänsä isompaa puoluetta.

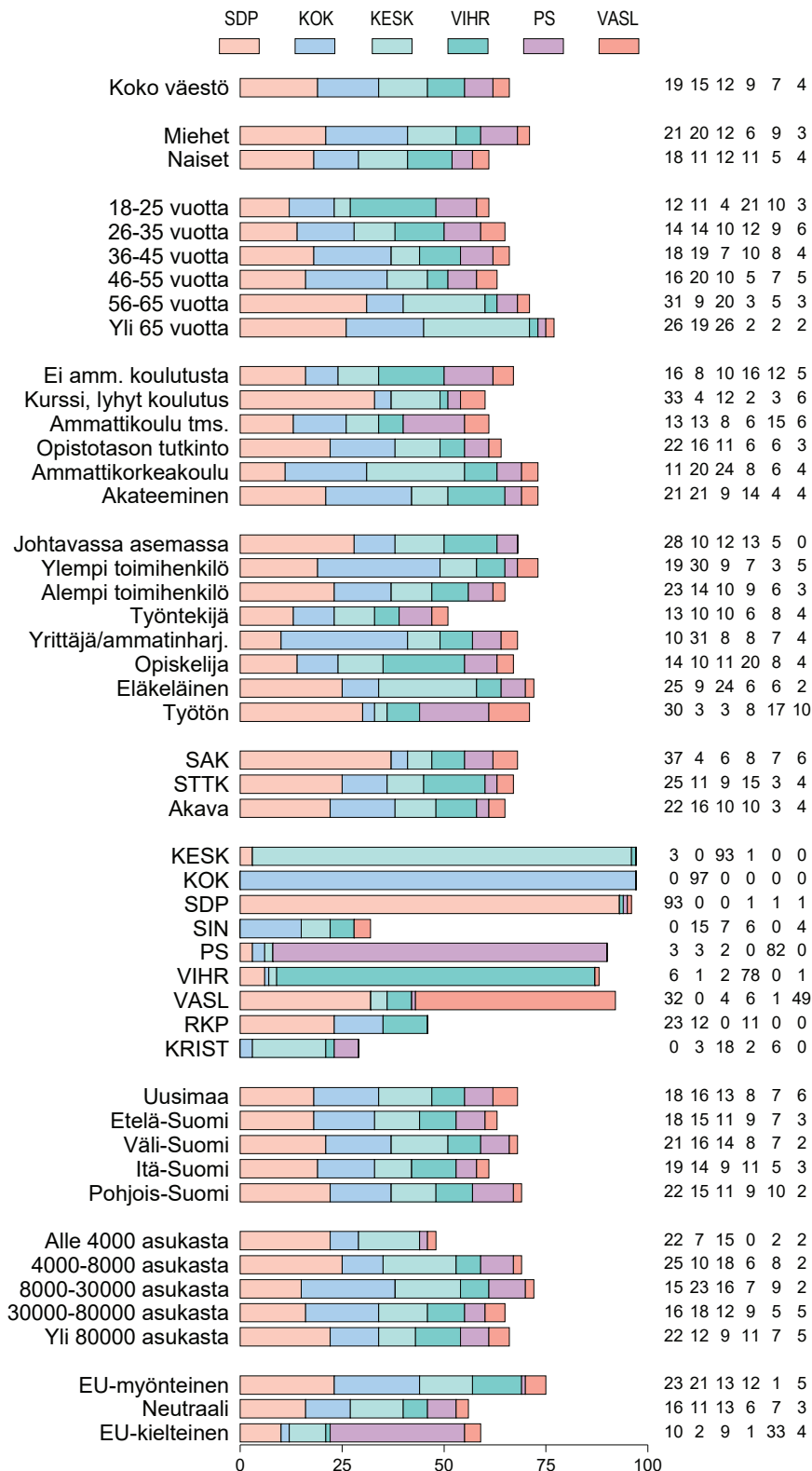
Pienemmissä puolueissa löytyy kannatusta erityisen paljon SDP:tä edustavalle pääministerille. Vasemmistoliiton kannattajista 32 prosenttia toivoisi pääministerin edustavan SDP:tä. RKP:n kannattajista demaripääministeriä toivoo 23 prosenttia. Sen sijaan kokoomuksen, sinisten ja kristillisdemokraattien kannattajista ei tukea demaripääministerille löydy lainkaan.

Kokonaisuutena tulokset viittaavat siihen, että näissä vaaleissa yksikään puolue ei ole kohoamassa selkeästi puoluerajat ylittäväksi pääministeripuoluesuosikiksi. Mieluiten pääministerinä nähtäisiin oma puoluejohtaja.

lääkäämmät kannattavat demaripääministeriä

Ikäryhmittäin tarkasteltuna demaripääministerin kannatus on suurinta yli 56-vuotiaiden kes-

KUVIO 2. Mitä puoluetta tulevan hallituksen pääministerin tulisi edustaa (kuusi suosituinta puoluetta, %)

kuudessa. Kuitenkin eläkeikäisissä (yli 65-vuotiaat) keskustalaisen pääministerin kannatus on yhtä suurta kuin demaripääministerin (26 %).

Mitä nuorempia äänestäjät ovat, sitä pienempi on demaripääministerin ja sitä suurempi vihreän pääministerin kannatus.

Nuorimmat suosivat vihreää pääministeriä.

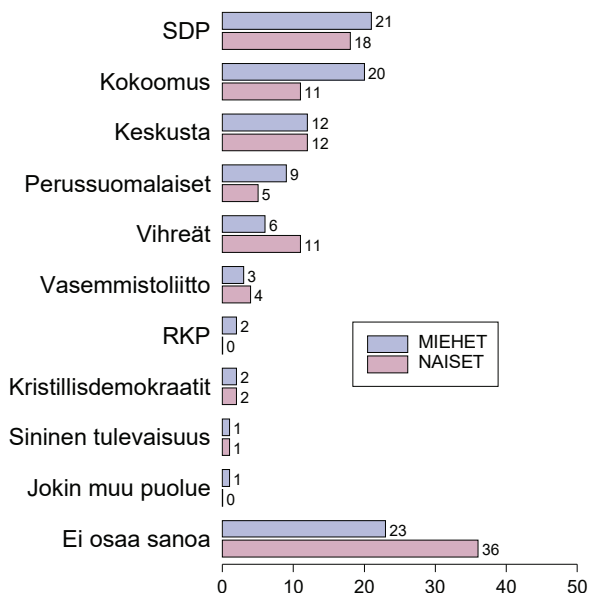
Nuorimmassa äänestäjäikäluokassa (18–25-vuotiaat) pääministeriodotukset kohdistuvatkin juuri vihreisiin, josta 21 prosenttia toivoisi pääministeriä. Myös

opiskelijoiden joukossa vihreä pääministeri saa viidenneksen (20 %) kannatuksen. Keski-ikäisten (36–55-vuotiaiden) parissa taas eniten kannatusta löytyy kokoomuslaiselle pääministerille (19–20 %).

Miesten ja naisten näkemykset suosikkipuolueesta pääministeripuolueeksi poikkeavat jonkin verran toisistaan. Vaikka SDP onkin miesten suosikki pääministeripuolueeksi (21% miehistä kannattaa), erottuu kokoomus pääministerikysymyksessä selkeimmin miesten puolueena: Miehistä viidesosa (20 %) näkisi mielellään kokoomuslaisen pääministerin, kun naisista vain kymmenesosa (11 %) toivoisi kokoomuslaista pääministeriä (Kuvio 3).

Tilanne on käänteinen vihreiden kohdalla. SDP on naistenkin ensisijainen pääministeripuolue (18 %), mutta vihreät profiloituu vahvemmin naisten valinnoissa: Naisista kymmenesosa (11 %) toivoisi vihreää pääministeriä, kun miehistä vain kuusi prosenttia toivoisi pääministerin edustavan vih-

KUVIO 3. Mitä puoluetta tulevan hallituksen pääministerin tulisi edustaa (%)

reitä. Naisvastaajat korostuvat myös epätietoisten joukossa. Naisista nimittäin 36 prosenttia ei osaa nimetä suosikkiaan pääministeripuolueeksi, kun miehissä epätietoisia on 23 prosenttia.

Vihreillä ja demareilla on eniten ystäviä

Suomessa yksikään puolue ei kykene muodostamaan hallitusta yksinään vaan tukea tarvitaan vähintään kahdelta muulta puolueelta. Siksi pääministerikysymyksen ohella on syytä tarkastella, minkälaisille hallituspohjille suomalaisilta löytyy kannatusta. Tätä selvitettiin kysymällä pääministerikysymyksen jälkeen jatkokysymys: Mitkä muut puolueet haluaisit mukaan hallitukseen?

Vastaajia pyydettiin valitsemaan vähintään kaksi puoluetta, jotta pystyttäisiin selvittämään, minkälainen hallituspohja eri puolueiden kannattajille on mieluisin. Vastaajille ei tarjottu valmiita hallituspohjavaihtoehtoja.

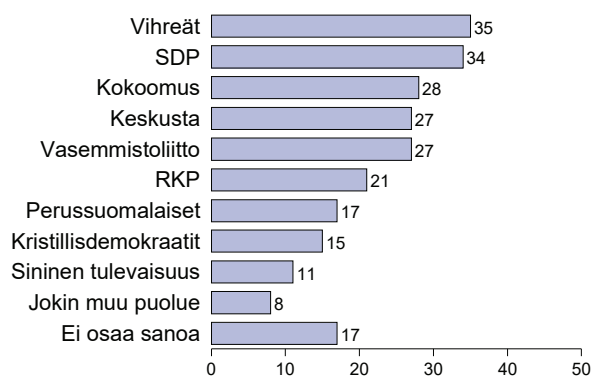
Näin ollen vastaajilla oli vapaus poimia puolueista sekä ykkössuosikkinsa että muut puolueet, jotka mielellään näkisi hallituksessa ilman ennako-oletuksia mahdollisista hallituspohjavaihtoehtoista.

Vihreitä toivotaan eniten hallituskumppaniksi riippumatta pääministeripuolueesta. Suomalaisista reilu kolmannes (35 %) toivoisi vihreiden osallistuvan seuraavaan hallitukseen. Demarit saavat yhtä suuren (34 %) hyväksynnän hallituskumppaniksi kuin vihreät (Kuvio 4).

Kokoomusta (28 %), keskustaa (27 %) ja vasemmistoliittoa (27 %) toivoo hallitukseen reilu neljännes suomalaisista. RKP:n kelpuuttaisi hallitus-

Perussuomalaisia kohtaan on eniten vastustusta.

KUVIO 4. Mitkä muut puolueet haluaisi mukaan hallitukseen (vähintään kaksi valintaa, %)

puolueeksi viidesosa (21 %) ja perussuomalaiset 17 prosenttia. Kristillisdemokraatit kelpaisi 15 prosentille hallituspuolueeksi ja Sininen tulevaisuus 11 prosentille.

Myös hallituskumppanitoiveissa miesten ja naisten mieltymyksissä havaitaan eroja. Miehistä kol-

mannes (33 %) toivoisi kokoomusta tai keskustaa (32 %) hallituspuolueeksi. Naisista kumpaisenkin puolueen kelpuuttaisi noin kymmenen prosenttiyksikköä pienempi joukko.

Miesten puolue on myös perussuomalaiset, jota toivoisi hallituspuolueeksi viidesosa (20 %)

PÄÄMINISTERIVAALI JAKAA MIELIPITEET

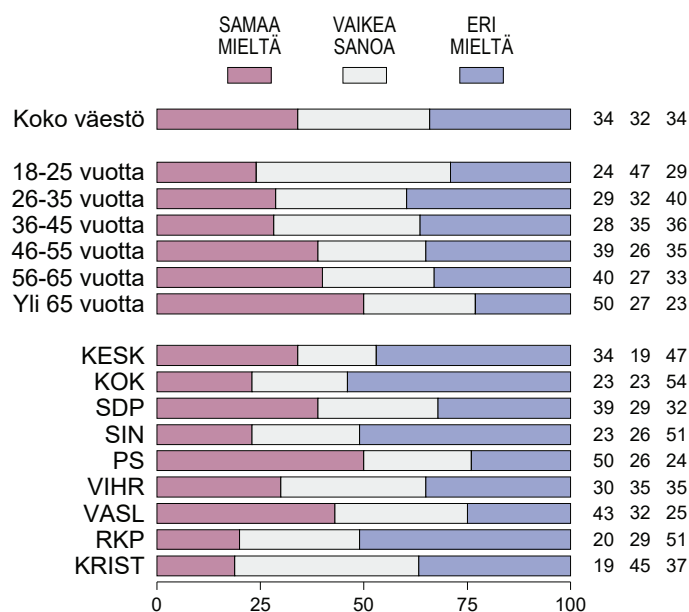
Eduskuntavaalit ovat pikkuhiljaa muuttuneet pääministerivaaliksi sitä mukaa, kun presidentin sisäpoliittista valtaa on karsittu. Mikään laki tai oikeusperiaatekaan ei määrää, että suurimman puolueen puheenjohtajasta pitäisi tulla pääministeri. Kyseessä on käytäntö, jonka puolueet ovat omaksuneet.

Kun kansalaisilta kysytään suhtautumista koko ideaan pääministerivaalista, se saa ristiriitaisen vastaanoton. Noin kolmasosa (34 %) suomalaisista on sitä mieltä, että Suomessa pitäisi luopua pääministerivaalikäytännöstä, jonka mukaan vaaleissa eniten kannatusta saaneen puolueen puheenjohtajasta tulee pääministeri. Yhtä moni (34 %) on väitteen kanssa eri mieltä. Myös epätietoisien osuus on likimain sama (32 %).

Vastaajan iän kasvaessa suhtautuminen ideaan pääministerivaalista muuttuu nuivemmaksi. Yli 65-vuotiaista puolet (50 %) luopuisi koko ajatuksesta. Kriittisiä pääministerivaalin ideaa kohtaan ovat myös perussuomalaisen äänestäjät, joista puolet (50 %) vastustaa ajatusta, sekä Euroopan unioniin kielteisesti suhtautuvat, joista yli puolet (54 %) vastustaa pääministerivaalin ideaa.

Myötämielisimmän taas pääministerivaaliin suhtautuvat johtavassa asemassa olevat sekä kokoomuksen äänestäjät, joista yli puolet (55 % ja 54 % vastaavasti) vastustaa siitä luopumista.

”Suomessa pitäisi luopua pääministerivaalikäytännöstä, jonka mukaan vaaleissa eniten kannatusta saaneen puolueen puheenjohtajasta tulee pääministeri” (%)

miehistä, kun vain 15 prosenttia naisista toivoisi perussuomalaisia hallituspuolueeksi.

Naisten suosikkipuolue (39 %) muuksi hallituspuolueeksi kuin pääministeripuolueeksi on vihreät. Miehistä 30 prosenttia toivoo vihreitä hallitukseen.

SDP on sekä naisten että miesten mieleen. Molemmista sukupuolista kolmannes (34 %) toivoo SDP:stä hallituspuoluetta oman pääministerisuosikkipuolueen rinnalle.

Halu sulkea ulos on suurta

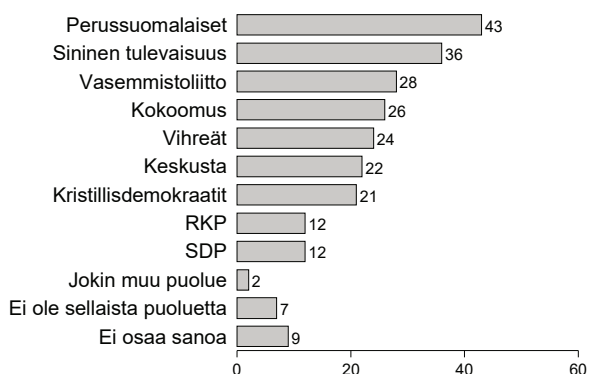
Suomalaisten halu sulkea puolueita hallituksen ulkopuolelle on lähes yhtä suurta kuin halu ottaa niitä mukaan. Tämä selviää kysyttäessä, pitäisikö joitain puolueita jättää kaikissa tapauksissa hallituksen ulkopuolelle.

Etenkin perussuomalaiset erottuu puolueena, jota kohtaan tunnetaan vastustusta. Peräti 43 prosenttia on sitä mieltä, että perussuomalaiset pitäisi jättää joka tapauksessa hallituksen ulkopuolelle (Kuvio 5). Merkittävä osa kansalaisista (36 %) suhtautuu torjuvasti myös Sinisen tulevaisuuden osallistumiseen hallitukseen.

Toisessa päässä erottuvat RKP ja SDP, joiden hallitukseen osallistumista vastustaa vain 12 prosenttia suomalaisista. Keskiasteisesti vieroksuttuihin puolueisiin mahtuvat kristillisdemokraatit, keskusta, vihreät, kokoomus ja vasemmistoliitto.

Kokonaisuutena kansalaisten intoa blokata puolueita voidaan pitää suurena. Jos se heijastuisi sellaisenaan puolueiden linjauksiin, se varmuudella vaikeuttaisi hallituspohjasta käytäviä neuvotte-luita.

KUVIO 5. Onko jokin tai jotain sellaisia puolueita, jotka pitäisi kaikissa tapauksissa jättää hallituksen ulkopuolelle (%)

Blokkit erottuvat selvästi

Kokonaisuudessaan eniten kannatusta hallituspuolueeksi on SDP:llä. Kun lasketaan yhteen puolueen kannatus pääministeripuolueeksi ja hallituksen muuksi puolueeksi, yli puolet suomalaisista (53 %) haluaisi nähdä SDP:n hallituksessa, kun vain 12 prosenttia jättäisi puolueen hallituksen ulkopuolelle. (Kuvio 6)

Kaksi viidestä (44 %) näkisi mielellään vihreät hallituksessa ja kokoomukseen turvautuisi suunnilleen yhtä moni (43 %). Keskustan kokonaiskannatus hallituspuolueeksi (39 %) jää edellisistä hie-man jälkeen.

Tulosten valossa vaikuttaisi luonnolliselta, että hallituksen muodostaisivat esimerkiksi ne kolme puoluetta, jotka kansalaiset mieluiten näkisivät hallituksessa.

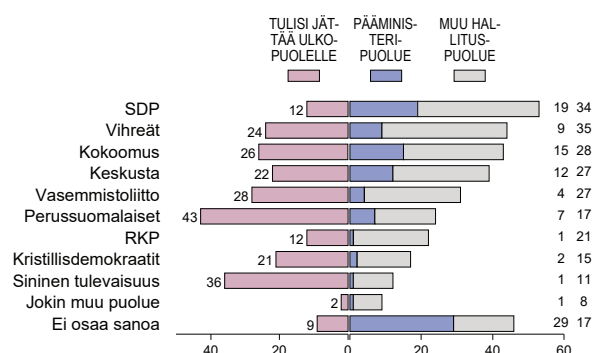
Tällöin ongelmaksi nousee kuitenkin se, että vaikka SDP:n, vihreiden ja kokoomuksen kannatus hallituspuolueiksi on suurinta, näiden puolueiden yhdessä muodostama hallitus ei nauti kovin suurta kannatusta kansalaisten parissa.

EVA kysyi, mitkä muut puolueet pitäisi ottaa hallitukseen, jos pääministeripuolueena on tietty puolue. Näin pyrittiin selvittämään kansalaisten toiveita hallituspohjista ilman, että vastaajille tarjottaisiin valmiina vaihtoehtoina Suomessa perinteisesti käytössä olleita hallituspohjia (ks. Taulukko 2, s. 10).

Tulokset kertovat, että mikäli se olisi mahdollista, suomalaiset kokoaisivat perinteisten koalitionhallitusten sijaan ideologisesti yhtenäisempiä blokkihallituksia.

Sinipunavihreä ei nauti kovin suurta kannatusta.

KUVIO 6. Tulevan hallituksen kokoonpanoa koskevat odotukset (%)

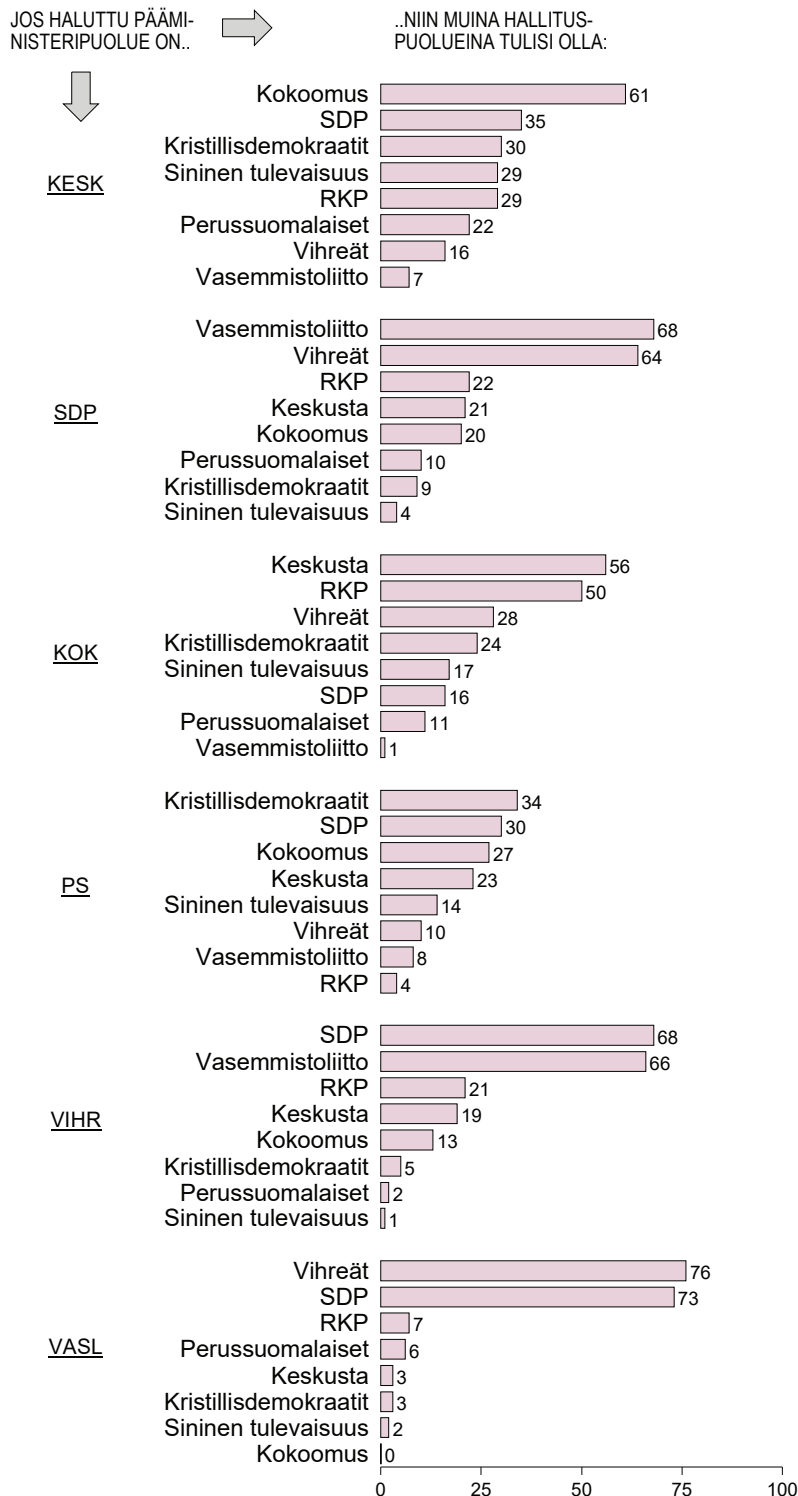

Selvä enemmistö SDP:tä pääministeripuolu-
eeksi kannattavista toivoisi, että puolue muodos-
taisi hallituksen vasemmistoliiton ja vihreiden
kanssa. Yli kaksi kolmesta (68 %) demareita pää-
ministeripuolueeksi kannattavista toivoisi vasem-
mistoliittoa mukaan hallitukseen. Vihreät ottaisi
mukaan lähes yhtä moni (64 %) (Kuvio 7).

Muita puolueita demarijohtoiseen hallitukseen
kaivataan olennaisesti vähemmän. SDP:n ja kes-
kustan muodostaman punamultapohjan kannat-
tus on demaripääministeriä kannattavien joukossa
vain 21 prosenttia.

SDP:n vetämän ja sen yhdessä kokoomuksen
kanssa muodostaman sinipunapohjan kannatus

KUVIO 7. Muut hallituspuolueet pääministeripuoleen mukaan (%)

on vielä punamultaakin pienempi: 20 prosenttia. Perussuomalaisia toivoisi hallitukseen vain kymmenesosa (10 %) demarivetoista hallitusta kannattavista.

Sinipunalta eivät lämpene myöskään kokoomuksesta pääministeripuoluetta toivovat äänestäjät. Kokoomuslaista pääministeriä kannattavista vain 16 prosenttia toivoisi SDP:tä mukaan hallitukseen.

Sen sijaan enemmistö (56 %) kokoomuspääministerin kannattajista toivoisi keskustaa mukaan hallitukseen ja puolet (50 %) haluaisi mukaan myös RKP:n. Ryhmän haaveissa on siis porvarihallitus.

Tästä kertoo myös se, että kokoomusta pääministeripuolueeksi toivovat eivät lämpene vihreiden ottamiselle mukaan hallitukseen. Vain 28 prosenttia kokoomuspääministeriä suosivista toivoisi vihreitä mukaan hallitukseen. He eivät liioin innostu perussuomalaisten ottamisesta mukaan. Vain kymmenesosa (11 %) toivoisi perussuomalaisia hallitukseen.

Keskustalaisia kiinnostaa porvariblokki

Toisin kuin julkisuudessa on spekuloitu, keskustalaisen pääministerin jatkoa toivovat äänestäjät haluaisivat jatkaa porvarihallitus pohjalla. Keskustalaisen pääministerin kannattajista kuusi kymmenestä (61 %) toivoisi keskustan hallituskumppaniksi kokoomusta.

Punamullalle lämpenee paljon pienempi osuus, 35 prosenttia keskustapääministerin kannattajista. Keskustalaisen pääministerin kannattajilla

on muita suurempi valmius hyväksyä perussuomalaiset mukaan hallitukseen, mutta heistäkin lopulta vain viidesosa (22 %) kelpuuttaisi perussuomalaiset hallitukseen.

Perussuomalaisen pääministerin kannattajat eivät oikein lämpene yhteistyölle muiden puolueiden kanssa. Minkään muun puolueen

mukaan ottaminen hallitukseen ei saa perussuomalaisen pääministerin kannattajien enemmistön hyväksyntää.

Suurin valmius perussuomalaisen pääministerin kannattajilla on ottaa kristillisdemokraatit mukaan hallitukseen (34 %). SDP kelpaisi perussuomalaisvetoiseen hallitukseen vajaalle kolmannekselle (30 %). Kokoomuksen ja keskustan kelpuuttaisi perussuomalaisen pääministerin hallitukseen noin neljäsosa (27 % ja 23 %).

SDP:llä on myötätuulta

Punavihreälle hallitukselle hyväksyntänsä antaisivat myös vihreää tai vasemmistoliittolaista pääministeriä kannattavat. Vihreän pääministerin kannattajista kaksi kolmesta haluaisi hallitukseen SDP:n (68 %) ja lähes yhtä moni vasemmistoliiton (66 %).

Vastaavasti vasemmistoliittolaisen pääministerin kannattajien valtaosa ottaisi mukaan vihreät (76 %) ja SDP:n (73 %).

Äänestäjät ryhtyvät poikkeuksellisen selvästi kahteen isompaan leiriin: porvarihallituksen ja punavihreän hallituksen kannattajiin (Kuvio 8). Lisäksi pienempänä ryhmänä erottuvat perussuomalaisista hallitusta toivovat.

Suosituimman pääministeripuolueen, SDP:n, kannatus hallituspuolueeksi on merkittävän suurta kaikissa väestöryhmissä.²

Eri taustaryhmistä eniten halua SDP:n jättämiselle ulos hallituksesta löytyy keskustan kannattajista (34 %). Vähiten SDP:tä taas toivoisivat hallituspuolueeksi kokoomuksen kannattajat (15 %).

Ikäryhmistä erottuvat 18–25-vuotiaat, joista vain 34 prosenttia haluaisi SDP:n hallitukseen. Kaikissa muissa ikäryhmissä vähintään puolet toivoisi SDP:stä hallituspuoluetta.

Kokoomuksen kohdalla myötätuuli hallitusvastuuseen on selvästi SDP:tä heikompaa useimmissa väestöryhmissä. Poikkeusryhmiä ovat miehet, yli 65-vuotiaat, ammattikorkeakoulun käyneet, johtavassa asemassa olevat, ylemmät toimihenkilöt, yrittäjät, keskustan, sinisten ja RKP:n kannattajat sekä keskisuurissa kaupungeissa asuvat. Näistä ryhmistä yli puolet kannattaa kokoomuksen osallistumista seuraavaankin hallitukseen.

Nihkeimmin kokoomuksen osallistumiseen seuraavaan hallitukseen suhtautuvat vasemmistoliiton kannattajat, joista selvästi yli puolet (63 %) jättäisi sen ulkopuolelle.

Vielä vähemmän myötätuulta hallitukseen osallistumiselle on keskustalla. Sen osallistumista hallitukseen puoltaa enemmistö yli 56-vuotiaista, ammattikorkeakoulun käyneistä, eläkeläisistä sekä kokoomuksen ja kristillisdemokraattien äänestäjistä.

Vasemmistoliiton kannattajat suhtautuvat niin ikään hyvin nihkeästi keskustan osallistumiseen seuraavaan hallitukseen. Puolet (51 %) vasemmistoliiton kannattajista jättäisi sen hallituksen ulkopuolelle. Mielenkiintoista on se, että SDP:n kannattajistakin 40 prosenttia jättäisi keskustan ulos

Perussuomalaiset eivät lämpene yhteistyölle kenenkään kanssa.

KUVIO 8. Äänestäjien toiveet hallituskumppaniksi toivotun pääministeripuolueen mukaan

Keskellä on kuvattuna äänestäjäjoukon mieluisin pääministeripuolue. Jokaisen muun puolueen etäisyys keskellä esitetystä puolueesta kuvaa, kuinka paljon tietyin pääministeripuolueen kannattajat toivovat muita puolueita samaan hallitukseen. Puolueiden etäisyys toivotusta pääministeripuolueesta on laskettu kaavalla $100 - (\text{puoluetta hallitukseen toivovien osuus prosentteina})$.

hallituksesta. Toisaalta vielä useampi SDP:n kannattajista (44 %) haluaa pitää kokoomuksen ulkona hallitusvastuusta.

Perussuomalaiset luovii vastatuuleen.

Jos SDP on purjehtimassa hallitusvastuuseen selvässä kansalaisten puhaltamassa myötätuulella, suunnilleen yhtä kovassa vastatuulella joutuu perussuomalaiset luovimaan kohti hallitusta.

Koko väestöstä kaksi viidestä (43 %) jättäisi perussuomalaiset ulos hallituksesta ja vain 24 prosenttia kansalaisista kelpuuttaisi puolueen hallitukseen.

Vastustus perussuomalaisten osallistumiseen hallitukseen on suurempaa kuin kannatus kaikissa väestöryhmissä lukuun ottamatta vähemmän kouluja käyneitä, sinisten ja kristillisdemokraattien kannattajia ja Euroopan unioniin kielteisesti suhtautuvia.

Suhtautuminen vihreiden hallitukseen osallistumiseen on jakaantuneempaa kuin SDP:n hallitukseen osallistumiseen. Siinä, missä SDP kohtaa kohtalaisen vähän vastustusta, vihreiden hallitukseen osallistumista vastustaa kuitenkin 24 prosenttia kansalaisista. Jakaantuneisuus näkyy etenkin miesten suhtautumisessa vihreiden hallitusvastuuseen. Suunnilleen yhtä suuri osa miehistä (34 %) vastustaa kuin kannattaa (36 %) vihreiden osallistumista hallitukseen.

Naiset suhtautuvat selvästi myönteisemmin vihreiden hallitukseen osallistumiseen joka toisen (50 %) kannattaessa ja vain 16 prosentin vastustaessa sitä. Erityisen suurta vihreiden hallitusvas-

tuun kannatus on 18–25-vuotiaiden (68 %), opiskelijoiden (69 %) ja vasemmistoliiton kannattajien (83 %) keskuudessa.

Vähemmistöhallitus on katoavaa kansanperinnettä

Suomi on elänyt historiallisesti jo pitkään kohtuullisen vakaata enemmistöhallitusten kautta, vaikkei hallituspolitiikan käännteiden keskellä aina aivan siltä vaikuttaisikaan.

Vuonna 1983 toimikautensa aloittaneesta Kalevi Sorsan IV hallituksesta lähtien hallitukset ovat istuneet muutamaa poikkeusta (pääministerit Anneli Jäättenmäki, Mari Kiviniemi ja Alexander Stubb) lukuun ottamatta yli 1 000 vuorokautta eli lähes koko vaalikauden. Tätä ennen yli 1 000 vuorokauden ikään päässeet hallitukset olivat enemmänkin poikkeus.

Vähemmistöhallitusten yhteenlaskettu ikä Suomen itsenäisyyden ajan historiassa (ks. Taulukko 2) onkin peräti 7 620 vuorokautta, kun esimerkiksi porvarihallitusten virkaikä on yhteensä 7 581 vuorokautta.

Vähemmistöhallituksista on tullut Mauno Koiviston presidenttikausista lähtien lähestulkoon tuntematon konsepti. Sen sijaan muissa Pohjoismaissa vähemmistöhallitukset ovat viime vuosina tulleet tutuiksi sen myötä, kun kansallismielisten puolueiden nousu on estänyt vanhojen enemmistökoalitioiden muodostumisen.³

TAULUKKO 2. Suomen itsenäisyyden ajan hallituspohjat (vuorokausia)

Enemmistöhallitus	28 044
Vähemmistöhallitus ^a	7 620
Porvarihallitus (keskusta ^b , kokoomus ^c ja pienemmät puolueet) ^d	7 581
Punamulta (SDP ^e , keskusta ja pienemmät puolueet)	7 374
Sinipuna (SDP, kokoomus ja pienemmät puolueet)	5 820
Kansanrintama (SDP, SKDL, keskusta ja pienemmät puolueet)	4 965
Keskustahallitus ^f	4 309
Laajapohjainen hallitus ^g	2 447
Virkamieshallitus	1 359

^a Yhden puolueen hallituksia ei ole eritelty. Ne ovat kaikki vähemmistöhallituksia.

^b Sisältää myös keskustan edeltäjän Maalaisliiton.

^c Sisältää myös kokoomuksen edeltäjät Nuorsuomalaisen puolueen ja Suomalaisen puolueen.

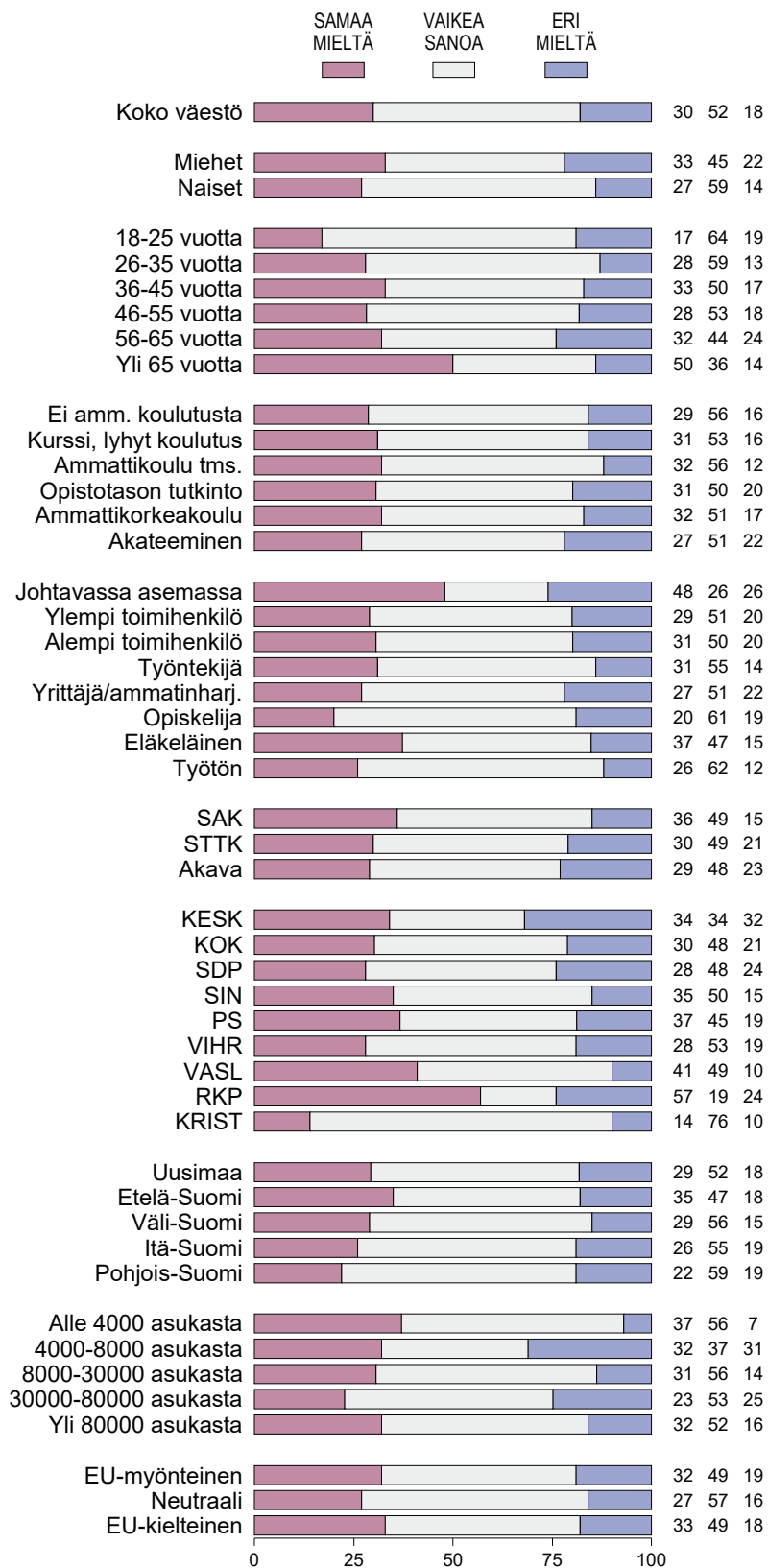
^d 8.4.2019 Juha Sipilän hallitus oli istunut 1 411 päivää.

^e Sisältää myös TPSL:n.

^f Keskustahallitukset ovat Maalaisliiton ja muiden keskustapuolueiden (RKP, Edistyspuolue ja sen seuraajat) koalitiiohallituksia.

^g Sisältää sekä sota-ajan hallitukset että muut hallitukset, joihin ovat osallistuneet niin SDP, keskusta kuin kokoomuskin.

Kuvio 9. ”Muiden Pohjoismaiden tapaan meilläkin pitäisi tarvittaessa muodostaa vähemmistöhallitus, jota jotkut puolueet ovat ennalta sitoutuneet tukemaan hallituksen ulkopuolelta” (%)

Kun kansalaisilta kysytään, pitäisikö muiden Pohjoismaiden tapaan meillä tarvittaessa muodostaa vähemmistöhallitus, puolet (52 %) ei osaa ottaa kantaa kysymykseen (Kuvio 9).

Ajatusten hyväksyviä (30 %) on kuitenkin enemmän kuin sen torjuvia (18 %). Kyse lieneekin tottumuksesta koko vähemmistöhallituksen ideaan.

Ne vastaajat, jotka ovat kokeneet lukuisten vähemmistöhallitusten historian eli yli 65-vuotiaat suhtautuvat ajatukseen myönteisimmin (50 % samaa mieltä). Ajatus vähemmistöhallituksesta saa tukea myös johtavassa asemassa olevilta (48 % samaa mieltä) sekä RKP:n kannattajilta (57 %). Viimeksi mainittuun joukkoon saattaa vaikuttaa se, että RKP:n kannattajat seuraavat jo puhtaasti kielellisin perustein enemmän Pohjoismaiden uutisia kuin suomenkieliset kansalaiset.

Voiko äänestämällä vaikuttaa?

Osa suomalaisista on sitä mieltä, että on samantekevää, mitkä puolueet istuvat kevään eduskuntavaalien jälkeisessä hallituksessa, koska asiat ja harjoitettava politiikka eivät siitä muutu.

Hieman suurempi osa hyväksyy (43 %) kuin torjuu (39 %) väittämän (Kuvio 10).

Pidemmällä aikavälillä välinpitämättömyys hallituspuhujaa kohtaan on josain määrin pienentynyt. Vielä vuonna 1998 kaksi kolmasosaa (65 %) suomalaisista oli sitä mieltä, että on samantekevää, mitkä puolueet vaalien jälkeen hallituksessa istuvat. Tuolloin väitteen torjui neljännes (27 %) suomalaisista.⁴

Nuorimmat ikäluokat suhtautuvat eduskuntavaalien lopputuleman vaikutukseen vakavammin kuin iäkkäämmät ihmiset. 18–25-vuotiaista yli puolet kiistää asian yhdentekevyyden. Hallituk-

sen kokoonpanoon suhtaudutaan myös vakavammin koulutustason ja sosioekonomisen statuksen noustessa.

Eri puolueiden kannattajista enemmistö kokoomuksen, SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajista suhtautuu vakavasti hallituspuhujan merkitykseen. Useimmiten yhdentekevänä hallituspuhujaa pitävät sinisten (66 %), perussuomalaisen (60 %), kristillisdemokraattien (60 %) ja RKP:n (51 %) äänestäjät.

Blokkit voivat jäädä haaveiksi

Suomalaisten suhtautuminen politiikkaan on osin ristiriitaista. Samaan aikaan, kun moni pitää hallituspuhujan vaikutusta harjoitettuun politiikkaan samantekevänä, selvä enemmistö suomalaisista (62 %) ilmaisee olevansa kiinnostunut politiikasta ja seuraavansa sitä aktiivisesti (Kuvio 11).

Vaikuttaa siis siltä, että kansalaiset ovat hyvin kiinnostuneita siitä, mitä politiikassa tapahtuu, mutta turhautuneita siihen, että puoluejärjestelmä ei anna rahalle vastinetta.

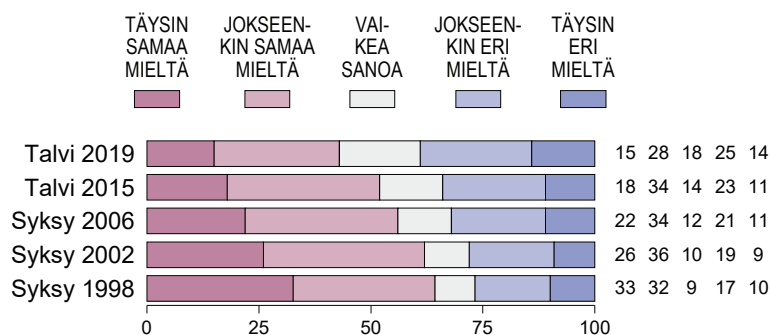
Äänestämisen voi hahmottaa transaktiona, jossa äänestäjällä on käytettävissään yksi yksikkö rahaa eli ääni, jolla hän voi ostaa pienen siivun vaikutusvaltaa sen suhteen, minkälaista politiikkaa tulevaisuudessa harjoitetaan. Tätä valuuttaa äänestäjä arvostaa – onhan sitä käytössä vain niukanlaisesti – mutta ostettuun hyödykkeeseen moni on pettynyt.

Asetelmaa saattaa korostaa se, että Suomeen ei ole muotoutunut Ruotsin kaltaista blokkipolitiikan perinnettä tai kaksipuoluejärjestelmistä tuttua asetelmaa, jossa äänestäjät tietävät, minkälaista politiikkaa tiettyä puoluetta äänestämällä saa.

Juha Sipilän (kesk.) johtama keskustan, kokoomuksen ja perussuomalaisen (sittemmin Sinisen tulevaisuuden) muodostama porvarihallitus saat-

Nuoret suhtautuvat äänestämiseen vakavasti.

Kuvio 10. ”On samantekevää mitkä puolueet istuvat kevään eduskuntavaalien jälkeisessä hallituksessa, asiat/harjoitettava politiikka ei siitä muutu” (%)

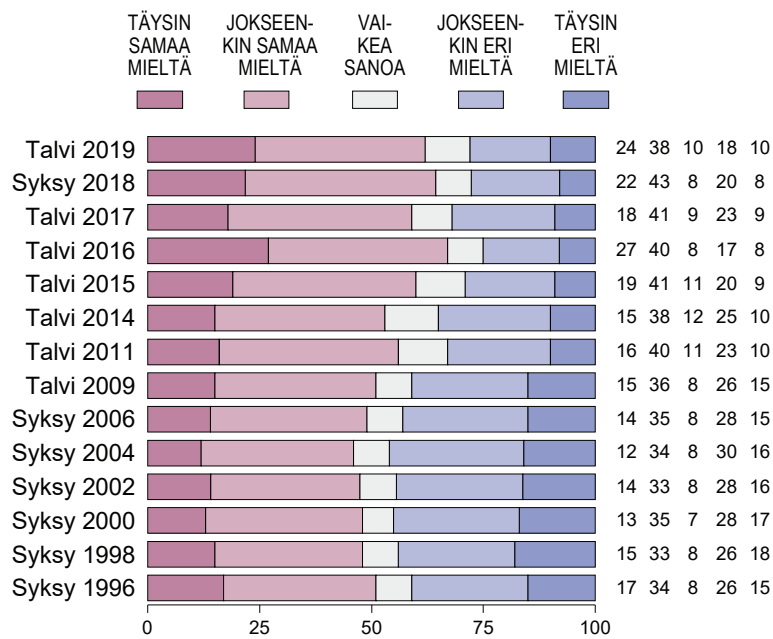

toi olla sysäys blokkipolitiikan suuntaan. Siihen viittaisivat nyt käsillä olevasta tutkimuksesta paljastuvat näkemykset kansalaisten jakaantumisesta kahteen eri äänestäjäleiriin.

Huhtikuun 2019 eduskuntavaaleissa äänestäjät jakaantuvat melko selväpiirteisesti punavihreän hallituskoalition kannattajiin ja porvarihallituksen kannattajiin.

Haasteen tällaisen hallituksen muodostamiselle vaalien jälkeen muodostaa samoin kuin Ruotsissa blokkeihin kuulumaton kansallismielinen puolue, joka saattaa tehdä blokkipolitiikan Suomessa mahdollottomaksi jo ennen sellaisen syntymistään.

Kuvio 11. "Olen kiinnostunut politiikasta ja seuraan sitä aktiivisesti" (%)

VIITTEET

- 1 Vaalien alla on erilaisissa kyselyissä kysytty kansalaisten näkemystä siitä, kuka olisi heidän mielestään sopivin tulevaksi pääministeriksi. Esimerkiksi Helsingin Sanomien TNS Gallupilla tuottaman mielipidekyselyn mukaan suomalaisten suosikki pääministeriksi oli vihreiden puheenjohtaja Pekka Haavisto 22 prosentin kannatuksella. Kun kysytään puoluekannan sijaan vastaajien näkemystä siitä, kenen pitäisi henkilönä tulla valituksi pääministeriksi, lopputulema on toinen. Ks. Helsingin Sanomat (2019).
- 2 Tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt kunkin puolueen hallitusasemaa koskevista toiveista löytyvät erillisestä liitteestä, joka on ladattavissa EVAn nettisivuilta www.eva.fi.
- 3 Kysymys vähemmistöhallitusten paluusta voi tulla ajankohtaiseksi Suomessakin, mikäli perussuomalaisia ei kelpuuteta tulevaisuudessa mihinkään hallituskoalitioon. Kun perussuomalaiset valitsi puheenjohtajakseen kansallismielisen Jussi Halla-ahon vuonna 2017, puolue jätettiin ulos hallituksesta lukuun ottamatta siitä irronnutta uutta Sininen tulevaisuus -puoluetta. Perussuomalaisten jättämistä ulos hallituksesta perusteltiin tuolloin eroilla arvopohjassa. Ks. Yle (2017a) ja Yle (2017b).
- 4 Tämä vastaa muita samankaltaisia kysymyksiä, joita EVA on Arvo ja asennetutkimuksissaan suomalaisilta kysynyt. EVA on kysynyt suomalaisilta vuodesta 1984 alkaen näkemyksiä väittämään, että puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisen ihmisen ongelmista. Tätä mieltä on ollut enemmistö suomalaisista niin kauan kuin asiaa on suomalaisilta kysytty, ks. Metelinen, S. (2018).

LÄHTEET

- Helsingin Sanomat (2019). Kansan suosikki pääministeriksi on Pekka Haavisto, Antti Rinteen suosio on heikempi kuin hänen puolueensa, haettu 3.4.2019. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006049242.html>
- Metelinen, S. (2018). Ulkopoliitiikan johtotähti – Maailmanpolitiikan aallokossa suomalaiset luottavat presidentin suuntavaistoon, EVA Analyysi No 66.
- Yle (2017a). Perussuomalaisten ryhmä hajosi täysin – Timo Soini yli 20 lähtijän joukossa, haettu 4.4.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-9666763>
- Yle (2017b). Sipilä: Perussuomalaiset on nyt eri puolue – Hallitusohjelmaa ei muuteta, haettu 4.4.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-9662409>
- Yle (2019). Puolueiden kannatusmittausarvot Maaliskuu 2019, haettu: 4.4.2019. <http://data.yle.fi/dokumentit/Uutiset/Puoluekannatusmaaliskuu2019.pdf>

EVAn Arvo- ja asennetutkimus

Kyselyn tulokset ovat osa EVAn vuoden 2019 Arvo- ja asennetutkimusta. Tulokset perustuvat 2 059 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 31.1.–6.2.2019.

Vastaajat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatusten mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgraafikan.

Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi. Vuodesta 1984 lähtien tehtyjen tutkimusten tulokset löytyvät EVAn Arvo- ja asennetutkimusten tietokannasta Arvopankista osoitteesta: www.eva.fi/arvopankki.

EVA Analyysin *Sittenkin blokkivaalit* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)